

LA JOVENTUT DESPRÉS DE LA FI DEL MÓN: La lluita contra el canvi climàtic

Pol Bargués-Pedreny, investigador CIDOB
@polbargues

Una nova generació d'activistes contra el canvi climàtic desafia l'escepticisme i l'apatia actuals. D'on neix la força del nou discurs ecologista? D'on ve la confiança en un canvi sistèmic, quan estem envoltats de plàstics i carburants, i som testimonis de l'acidificació dels oceans, de fenòmens meteorològics extrems com sequeres, inundacions i tsunamis? Tot i que a Europa són pocs els qui neguen l'emergència climàtica, són molts més els qui veuen amb escepticisme les mobilitzacions pel clima.

597

OCTUBRE
2019

“**N**o tenim futur, no tenim futur” cridaven els infants d’una escola del Raval a la plaça del Macba de Barcelona. Segons l’Ajuntament, més de 20.000 persones (100.000, segons els organitzadors, *Fridays for Future*) es van manifestar a la capital catalana el 27 de setembre de 2019 per reivindicar justícia climàtica. En la “**setmana global pel futur**”, més de set milions de persones d’uns 180 països diferents es van mobilitzar.

Tot i que a Europa són pocs els qui neguen l'emergència climàtica avui (pocs europeus defensen, per exemple, les posicions negacionistes de Donald Trump i Jair Bolsonaro), són molts més els qui veuen amb escepticisme les mobilitzacions pel clima. Des de la distància, mentre miraven la manifestació de Barcelona, els escèptics arronsaven les celles i en destacaven múltiples contradiccions: “els rètols no estan fets amb paper reciclat”; “els assistents fan servir ampolles de plàstic d’un sol ús”; o “porten calçat de pell i segur que són vegetarians”, eren alguns dels comentaris. En una línia similar, l’escriptor **Quim Monzó** criticava a l’activista Greta Thunberg perquè després de la seva travessia fins a Nova York en un iot d’emissions zero per fer un **discurs** ecologista davant l’assemblea general de les Nacions Unides, un grup de tècnics es va haver de desplaçar als Estats Units per poder retornar el iot a Europa. No només la jove activista és incoherent, afegia Monzó, sinó també els milers de persones que elogiaven les seves proeses i, alhora, agafen avions per anar de vacances. A cada iniciativa, a cada acció dels moviments ecologistes, les contradiccions es multipliquen. Aquesta perspectiva crítica, que només veu incoherències per tot arreu, és fruit de l’escepticisme i la desconfiança sobre les possibilitats d’èxit del moviment. És un pessimisme tan profund que portat a l’extrem implicaria que per salvar el planeta, els humans haurien de desaparèixer. “*Save the planet, kill yourself*”, deia un dels eslògans.

Les noves generacions d'activistes, però, no estan preocupades per les contradiccions de la seva lluita. Tenen en contra la maquinària capitalista (des de l'activitat financera a les multinacionals), els estats que protegeixen el sistema, i els escèptics que creuen que no canviarà res. I tot i saber que la lluita està gairebé perduda i que no tenen futur, els joves lluiten, precisament, per aquest mateix futur que els neguen. D'on neix la força del nou discurs ecologista? Com s'articula l'esperança en un planeta gris, ple de residus, runes i pol·lució, amb centenars de milers d'espècies en perill d'extinció?

Podem trobar una possible resposta en l'exposició del CCCB "**Després de la fi del món**" (2017-2018), on un grup de filòsofs, artistes, arquitectes i enginyers van col·laborar per reflexionar sobre possibles accions ecologistes a l'Antropocè, una nova era geològica on l'activitat humana ha impactat de forma decisiva en els ecosistemes de la terra. A l'**Antropocè**, s'està posant de manifest que aquests efectes són irreversibles, que és impossible per als humans seguir creixent sense destruir el planeta. La idea que "ja trobarem la solució més endavant" és caduca. El món infinit de recursos que els humans podien, alhora, espoliar, dominar i protegir ja no existeix. S'ha acabat, i ara toca pensar en l'endemà. El més rellevant de l'exposició és que està plena d'iniciatives innovadores per viure a l'Antropocè, en un planeta devastat, on els humans han perdut el privilegi de fer allò que volen. Des de plantes que es penjen en parets, balcons i sostres per reintroduir el verd entre el ciment de les ciutats, fins a nous plats culinàries que inclourien insectes i cucs. **Timothy Morton**, un dels **teòrics** de l'exposició, proposava emmagatzemar peces de plutoni de manera segura al mig de les places, com si fossin escultures a admirar, perquè així, durant els propers vint-i-quatre mil anys, agaféssim consciència i responsabilitat dels residus tòxics que hem produït i explotat.

El moviment d'*Extinction Rebellion*, que va començar al Regne Unit el 2018 i s'ha estès per diferents països, organitza trobades i xerrades ecologistes per places i carrers. Els activistes es disfressen i fan representacions i accions directes pacífiques per convèncer governs i persones a actuar pel clima i frenar la pèrdua d'ecosistemes. Com a resposta a les crítiques que reben per ser hipòcrites i defensar un futur verd mentre viuen en una vida d'excessos on abusen dels combustibles fòssils, els activistes aixequen les mans pintades de vermell: "**tots tenim les mans tacades de sang**". Admeten que tothom forma part del problema i apelen a canvis sistèmics.

Pels moviments ecologistes, l'objectiu de les seves accions públiques no és salvar el món – ja és massa tard, és inviable a l'Antropocè – sinó derrotar l'escepticisme, l'apatia i el nihilisme actuals. En altres paraules, l'ecologisme d'avui assumeix la **contradicció com a forma d'actuar**: totes les accions tindran conseqüències imprevisibles i nocives, incoherències, però tot i així hem d'inventar; hem de provar experiments nous i idees innovadores, sacsejar consciències i trobar noves formes de conviure amb les altres espècies. Una recent publicació del programa de desenvolupament de les **Nacions Unides** captava aquest nou esperit, quan defensava que s'havien de provar múltiples iniciatives ecologistes i adaptar-les sobre la marxa: "En comptes de pensar en una sola estratègia basada en unes prediccions sobre el futur, hem de pensar en estratègies que siguin un portafolis d'experiments que competeixen i evolucionen en el temps."

Tot i que cap experiment té la certesa de funcionar i encara que la lluita contra l'emergència climàtica sembli perduda, hi ha una voluntat d'obrir nous fronts, d'iniciar nous projectes verds. Les accions són tan incoherents com necessàries: “La millor lluita és la que es fa sense esperança”. Els moviments pel clima estan plens de matisos, però la majoria actuen enèrgicament. Estan liderats per noves generacions de joves que desafien l'escepticisme. Els qui no tenen futur, el reclamen.